

צו

גייט אן דער דין פון עולה („העולה ..על המזבח“⁶).

ועד'ז ביי די אנדערע פיר סוגים — מנחה, חטאת, אשם און שלמים — אן דער ווארט „זאת“ תורת' איז ביי יעדערן פון זיי מרבה נאך א מין קרבן וואס לולי דעם ריבוי וואלט ער נישט נכלל געווארן צווישן די אנדערע מינים פון זעלבן קרבן⁷ (בנוגע צו א געוויסן דין עכ"פ), און ווי דער תורת כהנים⁸ טייטשט אויס:

„תורת המנחה, תורה אחת לכל המנחות שיהו טעונות שמן ולבונה, אז אויך, מנחות שאין שיריהם נאכלין“ (ווי מנחת כהנים) ..טעונות שמן ולבונה; „תורת החטאת, תורה אחת לכל חטאות שיהא דמם טעון כיבוס“, אז אפילו „חטאות הפנימיות (וואס „אינן נאכלות“⁹) ..דמם טעון כיבוס; „תורת האשם, תורה אחת לכל אשמות שיהא דמם ניתן למטה“, אז אויך „אשם מצורע“ איז דמו „ניתן למטה“ (כאטש ביי אשם מצורע שטייט „כחטאת האשם הוא“ און דער דם חטאת איז

א. אין ערשטן טייל פון אונזער סדרה רעדט זיך וועגן פינף סוגים אין קרבנות: עולה, מנחה, חטאת, אשם און שלמים — און ביי יעדן פון זיי איז דער פסוק² מקדים „זאת תורת ה...“.

דער פשוט'ער פירוש פון „זאת תורת' איז — „דאס איז די תורה (די הלכות) פון ...“; און כאטש אז די דינים פון די אויבנדערמאנטע קרבנות זיינען שוין געזאגט געווארן אין פרשת ויקרא, פונ' דעסטוועגן איז מתאים דער לשון „זאת תורת' בפרשתנו, ווייל דא, אין דער פרשה, קומען צו נאך פרטי דינים וואס זיינען נישט געזאגט געווארן אין דער פריערדיקער פרשה³.

אבער אין תורת כהנים⁴ (ועד'ז אין ש"ס⁵) לערנט מען ארויס פון „זאת תורת העולה — תורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו“, אז דער ווארט „תורת“ קומט מרבה זיין א סוג אין עולה⁶ (פסולין), וואס לולי דעם ריבוי וואלט מען נישט געוואוסט אז ביי אים

(1) ל' הרמב"ם בספרו (הל' מעה"ק בתחלתו ובכ"מ) „מינים“, כי לשונו לשון המשנה והתנ"ך וכו', אבל בס' חזיל שלאחריו מפרטים יותר וקוראים למין הכולל כמה מינים — „סוג“ (ראה בס' ביאור מלות ההגיון וכיו"ב). וראה הקדמת פיה"מ לס' קדשים (העזקת קאפח) „מין וגם סוג“.

(2) ו, ב — „זאת תורת העולה; שם, ז — „זאת תורת המנחה; שם, יח — „זאת תורת החטאת; ז, א — „זאת תורת האשם; שם, יא — „זאת תורת זבח השלמים“.

(2*) ראה רש"ם ריש פרשתנו.

(3) עה"פ.

(4) זבחים פד, סע"א. וש"נ.

(5) להעיר מרמב"ן ומפרשי רש"י ריש פרשתנו.

(6) פרשתנו ו, ב.

(7) כלשון הת"כ (גבי מנחה חטאת ואשם). וכי מנין יצאו מכלל? (וכיו"ב).

(8) בכל אחד במקומו. ועד'ז בש"ס גבי חטאת (משנה זבחים רפ"א) ושלמים (זבחים בסופה).

(9) ו.נאמר (ויקרא כ, א-ג) ויצק עלי' שמן ונתן עלי' לבונה והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניי' (ת"כ כאן).

(10) ו.נאמר (פרשתנו ו, יט-כ) הכהן המחטא אותה יאכלנה ואשר יזה מדמה תכבס' (ת"כ כאן).

אבל ראה לקמן בפנים סעיף ד' והערה 21.

(11) מצורע יד, יג.

לומר תורה אחת לכל כו"י¹⁴; ומהאז טעמא דארף ער שוין ניט אויסטייטשן אַז אויך ביי חטאת, אשם און שלמים קומט עס „לרבות“, און ער פאַרלאָזט זיך אויפן תלמיד¹⁵ אַז ער וועט אַליין זוכן און געפינען אין וואָס ס'באַשטייט דער חידוש וריבוי פון וואָרט „תורת“ ביי יעדן פון זיי.

און דאָס וואָס ביי „וזאת תורת המנחה“ פאַרלאָזט זיך ניט רש"י אויפן תלמיד און טייטשט אויס דעם ריבוי — „תורה אחת לכולן להטעינן שמן ולבונה האמורין בענין, שיכול אין לי טעונות שמן ולבונה אלא מנחת ישראל שהיא נקמצת, מנחת כהנים שהיא כליל מגין ת"ל תורת“ — איז עס ווייל ביי מנחה איז דאָ אַ מקום לטעות, אַז דער „תורת“ קומט מרבה זיין אַז אַנדער דין:

די גמרא¹⁶ לערנט אָפּ פון „וזאת תורת

„ניתן למעלה“; און פון „תורת זבח השלמים — תורה אחת לכל השלמים“¹² לערנט מען אָפּ „לעשות זמן בכמה בזמן אהל מועד“ (אַז אויך ביי אַ „במה“¹³ איז דאָ דער דין פון נותר ופיגול).

ב. ווי איז שיטת רש"י בהנ"ל — בפירושו עה"ת? — געפינט מען אין דעם אַ דבר פלא:

ביי די ערשטע צוויי מאל וואו עס שטייט „זאת תורת“ — ביי עולה און מנחה — איז רש"י מפרש אַז „תורת“ קומט מרבה זיין — „תורה אחת לכל (לכולן) כו“, און ברענגט אַראָפּ די לימודים פון תורת כהנים; אַבער ביי די לעצטע דריי — „זאת תורת החטאת“, „וזאת תורת האשם“, „וזאת תורת זבח השלמים“ — איז רש"י גאַרניט מפרש.

איז תמוה — ממה נפשך: אויב רש"י נעמט אַז אַז „תורת“ איז אַ ריבוי, האָט ער געדאַרפט מפרש זיין אין וואָס באַ שטייט דער ריבוי פון „זאת תורת“ אויך ביי די לעצטע דריי, חטאת אשם און שלמים; און אויב רש"י האָלט אַז ע"ד הפשט איז „תורת“ ניט קיין ריבוי און זיין פירוש איז כפשוטו (כנ"ל) — פאַר- וואָס איז ער מפרש אַז ביי עולה און מנחה איז עס יע אַ ריבוי?

ג. לכאורה וואָלט מען געקענט פאַרענטפערן: רש"י נעמט טאַקע אַז אַלס כלל אַז „תורת“ איז אַ ריבוי, און ווי ער איז מדגיש בפירושו אויף זאת תורת העולה: „שכל תורה לרבות הוא בא

(14) באברנאל ריש פרשתנו מפרש: וכלא יאמר הכתוב על מה שנוכר בסדר ויקרא .. זאת שכבר זכרנו לעיל בדבור שעבר היא תורה כוללת לכל העולות.

ומה שפירש"י ש„תורת“ הוא ריבוי [היינו שבא לרבות עוד מן כמו „פסולים“ וכו'] — שלולי הריבוי לא היינו אמרים שהוא ככלל — ככתורת כהנים] — יש לומר, שמכיון שנאמר „זאת תורת גי“, קשה לפרש דקאי „על מה שנוכר בסדר ויקרא“ (וראה לקמן בפנים סעיף ז).

(15) כמדובר כמה פעמים, שכשם שאין „חסרה“ בפרש"י (שמותרין כל קושיא שישנה בפשוטו של מקרא), כך אין „יתר“ בפירושו, ולכן — כל ענין שבו חמש למקרא יוכל להבין מעצמו (אם מפשטות הכתובים או מפירוש רש"י שכבר למד), אין רש"י כותבו וסומך על התלמיד.

(16) מנחות עב, ב וברש"י שם.

(*) כי זה שדיני הפרשה הם כלליים לכל מיני העולה וכיו"ב (ראה מלבי"ם כאן) — היינו יודעים גם אם ה"י כתוב „אם עולה קרבני“ (סתם) וכיו"ב — ולא הול"ל „זאת תורת“ שפירושו הפשוט אינו מחאים כאן נמכיון שרוב דיני הקרבנות נאמרו ב' ויקרא).

(12) בתריכ ושי"ס לא הועתקו תיבות אלו. אבל זהו טעם הלימוד, כמפורש ברש"י ובחיים שם. קרבן אהרן לתריכ שם.

(13) ראה תריכ ובחיים שם הטעם שהוצרך לרבותו.

המנחה — תורה אחת לכל המנחות, אז¹ אויך מנחות „דלא כתיבא“ (עס שטייט ניט ביי זיי בפירוש דעם דין פון שיריהן נאכלין לכהנים — ווי מנחת חוטא) איז „שיריהן לכהנים“¹⁷.

און כדי אז מען זאל ניט מיינען אז ע"ד הפשט איז „תורת (המנחה) מרבה דעם דין פון „שיריהן לכהנים“ ביי מנחת חוטא (ווי די גמרא לערנט), איז רש"י מעתיק בפירוש די דרשה פון תורת כהנים; און ווי רש"י האט שוין פריער¹⁸ מפרש געווען, אז דער דין הנ"ל (אין ש"ס) אז אויך א מנחת חוטא „שירי נאכלין“ ווערט אפגעלערנט — „לפי פשוטו“ — פון דעם פסוק (אין דער פריערדיקער פרשה)²⁰ „והיתה לכהן כמנחה“.

ד. אבער דער ביאור איז ניט מספיק, ווייל:

(ב) ועיקר: עס לייגט זיך ניט אויפן שכל, אז א בן חמש למקרא וועט אליין וויסן און פארשטיין וואס עס לערנען די ריבויים וואס שטייען אין תורת כהנים ביי חטאת אשם און שלמים:

„זאת תורת החטאת“ — פנוואנען זאל א בן חמש למקרא פארשטיין אז אויף דעם דין „חטאות הפנימיות .. דמם טעון כיבוס“ דארף מען האבן א לימוד מיוחד²¹ — די סברא איז פונקט פאר-קערט: מה-דאך אז חטאות החיצוניות „דמם טעון כיבוס“, איז כש"כ וק"ו אז אזוי איז דער דין ביי חטאות הפנימיות²².

[די הוה אמינא אז חטאות הפנימיות זאלן ניט דארפן האבן כיבוס, ווערט ארויסגעלערנט אין תורת כהנים מיט א ק"ו פון קדשי קדשים: „ומה אם קדשי קדשים ששוו לחטאות החיצונות למריקה ולשטיפה לא שוו לכיבוס, חטאות הפנימיות שלא שוו למריקה ושטיפה אינו דין שלא ישוו להם לכי-בוס“ —

17) והוצרך לרבויו ד„תורת“ — כי לולי הריבוי הויה שאיז בכלל מנחה, שהרי מנחת חוטא חטאת היא (ויקרא ה, יב. וראה רש"י פרשתנו ו, י"ד (מתריב עה"פ. זבחים יא, א. מנחות ב, ב)).

18) ויקרא שם, יג.

19) ולפי „רבותינו דרשו“ קאי הפסוק „והיתה לכהן כמנחה“ במנחת חוטא של כהן וללמד שהיא בכליל תהי' לא תאכלי“ (פרשתנו ו, טז) כמנחת נדבת כהן.

יש לומר, ש„לפי פשוטו“ דין זה אייז כלל קרא מיוחד, כי נלמד ממש"ג (פרשתנו שם) „וכל מנחת כהן כליל תהי' גו“ [ומה שפירש"י שם (טו) „וכן כל מנחת כהן של נדבה כליל תהי'“ — היינו, שגם „של נדבה כליל תהי'“, וכ"ש של חובה (ראה מפרשי רש"י שם)].

20) ויקרא שם.

21) כי אף שדין זה נאמר בהמשך להכהן המחטא אותה יאכלנה“ (כנ"ל הערה 10) — אין טעם לומר שהדין דדמם טעון כיבוס הוא דוקא גבי חטאות הנאכלות.

22) בזבחים (צב, ב — לדעת רבה), הדחוב דכיבוס איירי בפנימיות („אשר יוה בהזאות (בניזאות) הכתוב מדבר“), „ותורת“ מרבה גם הנאכלות (שאיז כהן קדושה כ"כ כהפנימיות) — אבל ע"ד הפשט, כל הפרשה קאי בנאכלות.

(*) משא"כ זה שנלמד מ„זאת תורת המנחה גו“ דגם מנחות דלא כתיב בהו מזה „באות מזה“ (מנחות נב, טע"ב ואילך) — יש לומר שאין צריך ע"ז הריבוי ד„תורת“.

און אוודאי איז אַ בן חמש ניט שייך צו פארשטיין פון זיך אליין אז, וזאת תורת זבח השלמים" קומט מרבה זיין קרבנות במה (ווי ס'ווערט ארויסגעלערנט אין תור"כ)²⁷; ועוד ועיקר — דאס זיינען דינים וואס ער וועט וועגן זיי לערנען ערשט אין פ' ראה²⁸.

ה. דער ביאור אין דעם:

לויטן דרך הפשט איז מובן, אז דאס וואס „כל תורה לרבות הוא בא" איז נאָר ווען דער וואָרט „תורה" איז איבעריק, אָדער נאָכמער — ווען ער איז ניט צוגעפאסט אין פסוק — ולדוגמא: ביי „זאת תורת העולה", וואס די מערסטע (דינים —) תורות פון עולה שטייען שוין אין פ' ויקרא, היינט ווי פאסט דאָ דער לשון „זאת תורת העולה", אז דאָס — די געציילטע דינים וואס קומען דאָ צו — איז „תורת העולה"? מוז מען

ס'איז אָבער לגמרי ניט מסתבר צו זאָגן, אז רש"י פארלאזט זיך אז דער תלמיד וועט פון זיך אליין קומען צו דעם ק"ו (ובפרט ווען דער דין אז חטאות הפנימיות לא הושוו למריקה ושטיפה²⁹ ווערט ניט דערמאנט אין פירוש רש"י אין חומש²⁴)).

„וזאת תורת האשם": וועגן אן אשם מצורע ווערט בכלל דערציילט ערשט שפעטער אין פ' מצורע²⁵ — היינט ווי איז שייך צו זאָגן אז דער תלמיד וועט דאָ פון זיך אליין ארויסלערנען דעם ריבוי וואס שטייט אין תור"כ (אז אויך דער דם פון אשם מצורע „ניתן למטה")²⁶?

(23) ראה פ' הראב"ד לתור"כ ש.א.ם נפל מרטבן על הכלי די להם כדי געלה מפני שהן כחטאת הפסולה שהכתוב ממעטה ממריקה ושטיפה כו" (תור"כ לקמן פסוק כא"כ) — והרי רש"י לא הביא דין זה דחטאת פסולה נתמעטה ממריקה ושטיפה. בפ' רבינו הלל וק"א לתור"כ שם, דמה שחטאות הפנימיות אינן במריקה ושטיפה הוא מפני דלשריפה קיימי ולא לבישול (ואיך אייז ע"ז קרא) — אבל ראה ק"א שם, ד(לפי זה) „ק"ז זה אינו ק"ז כלל אחר דמה שלא הושוו לחטאות החיצוניות במריקה ושטיפה אינו מהעדר השוויון אלא מפני דאיא בהם בישול כו".

ולהעיר מרש"י זבחים שם (ד"ה ה"ק): מריקה ושטיפה דהויא דוקא בנאכלות דסמין ל"י כל זכר בכהנים יאכל אותה.

(24) ולהעיר, דמזה שכתב רש"י „והוא הדין לכל קדשים" רק גבי הדין דכלי חרש ישבר (ו, כא) ולא גבי הדין דמורק ושוטף (שם) [דלא ככתור"כ (שם, כב) זבחים (צו, ב) במשנה. צו, ב]. וראה רמב"ם וראב"ד הל' מעשה הקרבנות פ"ח ה"ד] — משמע, שהדין דמורק ושוטף ע"ד הפשט הוא רק בחטאת ולא בשאר קדשים, כמשנת בלקוש' חכ"ז ע' 36.

(25) כי אף שאשם מצורע כבר נזכר בפרש"י (ויקרא ה, יט) — והי הצורך בריבוי „תורות" הוא מצד הקרא דמצורע (יד, יג), כנ"ל בפנים סעיף א'.

(26) בזבחים (מח, א) וכריתות (כב, ב) יליף מ„זאת תורת האשם תורה אחת לכל האשמות" דגם אשם תלוי הוא של ב' סלעים („כסף שקלים") —

אבל לרש"י נלמד זה ממשנ' „בערכך" (ויקרא ה, יח) וברש"י „מתורב עה"ם. רבנן — זבחים וכריתות שם). וגם ע"ד ההלכה — זהו רק לדעת רע"ק. וראה שטמ"ק זבחים וכריתות שם (וראה גם במקומות שצוינו לקמן הערה 38) — שהדרשה „תורה אחת לכל כו" בנדרין הוא שונה משאר המקומות (שלכן יש בזה פלוגתא אי אמרינן כזה „תורה אחת לכל כו"). וראה לקמן בפנים סעיף ז'.

(27) נוסף לזה שההוא שאין זמן בכמה הוא רק מצד ק"ז כו" (תור"כ זבחים שצוינו לעיל הערה 8),

שאינו פשוט (לכן חמש).

(28) יב, ח וברש"י שם. — אף שכבר נזכר ברש"י (ויקרא א, ג. יא).

(*) ויש לומר, דהא שס"ל לרבנן (כריתות שם) דלא ילפינן דין הנ"ל דאשם מתורה אחת כו' מפני ד„הוא" כי אמינא תורה אחת לכל אשמות הני מילי בשאר אשמות ודאין אבל אשם תלוי כו" — אף שגם בכ"מ „הדרשה „תורה אחת כו" באה לרבות סוג שיש הוא שאינו בכלל (כנ"ל בפנים ס"א) — כי בנדרין יש לדחות הדרשה מכיון שאינה דומה לשאר המקומות, כבפנים ההערה.

ויקרא), נאָר עס קומט „לרבות“ מוז מען זאָגן, אַז ע"ד הפשט איז דער ריבוי פון „תורת החטאת“ אזוי פשוט, אַז רש"י דאַרף עס גאַרניט שרייבן בפירושו. והביאור בזה:

גלייך נאָך „תורת החטאת“ זאָגט דער פסוק „במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת“³⁴, אַז „חטאת“ סתם) אַלע חטאות — אפילו חטאת פון כהן המשיח וחטאת הקהל ביי וועלכע עס שטייט ניט אין פסוק בפירוש אַז די שחיטה איז בצפון (במקום אשר תשחט העולה) — איז זייער שחיטה בצפון.³⁵

עס איז אַבער דאָ איין מין אין קרבן חטאת ביי וועלכן מיוואָלט געקענט טראַכטן אַז (אע"פ עס שטייט „תשחט החטאת“ סתם, איז אַבער) זיין שחיטה ניט בצפון — און דאָס איז אַ קרבן עולה ויורד, וואָס איז תלוי אין דער יכולת פון מענטשן: אויב ער איז פאַרמעגלעך, ברענגט ער „נקבה מן הצאן כשבה או שעירת עזים“; „ואם לא תגיע ידו די שה והביא .. שתי תורים או שני בני יונה גוי“ — אַז עוף; „ואם לא תשיג ידו .. והביא .. עשירית האיפה סולת לחטאת גוי“³⁶.

וויבאַלד אַז ביי דעם סוג חטאת קען זיין די מציאות אַז מען זאל ברענגען אַ קרבן וואָס האָט אינגאַנצן ניט קיין שחיטה, און אפילו ניט מליקה במקום שחיטה (ווי ביי חטאת העוף — וואָס דאָס געפינט מען אויך ביי עולה³⁷), נאָר „סולת לחטאת“ — איז מסתבר צו זאָגן אַז שחיטה איז ניט קיין ענין עיקרי אין

דעריבער לערנען אַז „תורה לרבות הוא בא לומר תורה אחת לכל העולין“²⁹ — [ועד"ז ביי „זאת תורת המנחה“ און „וזאת תורת החטאת“ — וואָס דער רוב פון זייערע דינים זיינען שוין געזאָגט געוואָרן אין פ' ויקרא, און אין אונזער פירוש ווערט צוגעגעבן נאָר עטלעכע דינים].

משא"כ „וזאת תורת האשם“, וואָס די דינים פון קרבן אשם שטייען ניט אין פ' ויקרא — דאָרט³⁰ ווערט נאָר אָנגע-זאָגט ווער עס דאַרף ברענגען אַן אשם, אַבער ניט די דינים פונעם קרבן אַליין; ובמילא דאַרף אויסקומען, ע"ד הפשט, אַז דער פירוש פון „וזאת תורת האשם“ איז „דאָס איז די תורה (די דינים) פון אשם“³¹.

און עד"ז ביי „וזאת תורת זבח השלמים“, וואָס מיינט אַ קרבן תודה³², ווי דער פסוק איז גלייך ממשיך „אם על תודה יקריבנו גוי“³³ — ווערט דאָך קרבן תודה איבערהויפט ניט דערמאָנט אין פ' ויקרא, ובמילא איז „זאת תורת זבח השלמים“ ניט קיין ריבוי, נאָר זיין פירוש איז כפשוטו, וכנ"ל.

ו. עס בלייבט אַבער ניט פאַרשטאַנ-דיק פאַרוואָס רש"י איז גאַרניט מפרש אויף „זאת תורת החטאת“, וואָס [קען ניט געטייטשט ווערן כפשוטו (וויבאַלד אַז רוב דיני חטאת שטייען שוין אין פ'

(29) ראה מלבי"ם כאן.

(30) ה' יד ואילך.

(31) ועד"ז בעוד כמה מקומות שנאמר „זאת תורת“ (וכי"ב) — כמו: לקמן ה' לו. שמיני יא, מו. תזריע יב, ז. יג. נט. ועוד — ולא פרשי' כלום, כי במקומות אלו פירושו כפשוטו.

וצע"ק לשון רש"י „שכל תורה לרבות הוא בא“.

(32) ראה גם לקושי ח"יב ע' 21 ואילך.

(33) ז, יב. וראה רש"י שם: נדר שלמים הללו.

(34) ו, יח.

(35) ראה גם ת"כ עה"ט: לרבות כל חטאות כו'. וראה ת"כ ויקרא ד, כד. ובחסם מה, ריש ע"ב.

מנחות נה, ב.

(36) ויקרא ה, ו"א.

(37) ויקרא א, יד ואילך.

אָבער אין דעם פאל פון קרבן מנחה, איז דער ריבוי פון „תורת“ בשייכות צום דין פון „טענות שמן ולבונה“, וואס שטייט נישט אין אונזער פרשה (דא שטייט³⁹ נאך „והרים ממנו גו' מסולת גו' אשר על המנחה גו'“, אָבער נישט דער עצם דין אז טענות שמן ולבונה), נאך אין פרשת ויקרא⁴⁰:

וואלט מען דעריבער געמיינט אז נישט דאס איז מרבה „זאת תורת“ (נאך ס'איז א ריבוי בשייכות צו איינעם פון די דינים וואס שטייען בפרשתנו דא) — באַ- וואַנט רש"י אז דער ריבוי מיינט אַט דעם דין⁴¹.

נאך א טעם פארוואס מ'וואלט נישט אנגענומען (אז רש"י פירוש) אז „תורת המנחה“ קומט מרבה זיין דעם דין אז מנחת כהנים טענה שמן ולבונה:

די דינים פון מנחת כהנים, וועלכע שטייען נאך דער פרשה פון „וזאת תורת המנחה“, הויבן זיך אן מיט א באַזונ- דערן דיבור — „וידבר ה' אל משה לאמר זה קרבן אהרן ובניו גו'“⁴²:

און וויבאלד אז צווישן זיי איז נישט נאך די הפסקה פון א באַזונדערער פרשה — וואס די הפסקות הפרשיות זיינען „ליתן ריח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין“⁴³ — נאך אויך דורך א באַזונדערן דיבור, איז שווער צו זאגן אז מיט „וזאת תורת המנחה, תורה אחת לכולן“ מיינט מען מרבה זיין מנחת

דער כפרה ובמילא מוז די שחיטה נישט זיין (בצפון) „במקום אשר תשחט העולה .. לפני ה'", אפילו ווען מ'ברענגט אַ שח וואס דאָרף יע האָבן שחיטה.

אויף דעם קומט דער ריבוי „זאת תורת החטאת“, אז „תורה אחת לכל החטאות“ — און וויבאלד אז אויך א קרבן עולה ויורד איז א חטאת, איז שחיטתה בצפון; און רש"י דאָרף עס גאָרנישט אויסשטייטשן בפירוש, וויבאלד אז דאס איז דער ערשטער ענין וואס שטייט גלייך נאך „זאת תורת החטאת“, און די דינים פון חטאת האָט ער אַט ערשט גע- לערנט אין פ' ויקרא.

ז. עפ"ז ווערט אָבער שווערער צו פארשטיין פארוואס רש"י דאָרף מפרש זיין „וזאת תורת המנחה, תורה אחת לכולן להטעין שמן ולבונה“ (אויך „מנחת כהנים שהיא כלי'") און פאָר- לאַזט זיך נישט דא, אז מען וועט אליין פארשטיין וואס דער ריבוי איז, פונקט ווי ביי „זאת תורת החטאת“?

איז דער ביאור אין דעם:

ע"ד הפשט איז מסתבר, אז „זאת תורת“ קומט מרבה זיין „תורה אחת לכל..“). דוקא בשייכות צו דינים וואס שטייען אין דער פרשה גופא (נאך דער הקדמה „זאת תורת גו'“)³⁸ — דאס הייסט, אז דער נאָקומענדיקער דין איז שייך ביי אַלע מינים פון דעם קרבן (אפילו אַזא, וואס מצד הסברא וואלט מען אים נישט כולל געווען (בנוגע דעם דין) מיט די אַנדערע מינים):

(39) ג. ה.

(40) ב. א.

(41) ע"פ המבואר בפנים יומתק לשון רש"י (להטעין שמן ולבונה) האמורין בענין — שבזה מבאר, שמכיון שסוּרם הם, אמורין בענין, אפיל שהריבוי „תורת“ הוא בנוגע לדין זה.

(42) ג. יב ואלד.

(43) רש"י ויקרא.

(38) ראה ע"ז תורה הילכך (זבחים ח, א"ב), לר"ש (מנחות ג, ב — „ועוד כו'"). שטמ"ק זבחים מה, א [ועיג"כ תורה אית"ב זבחים ט, ב. שטמ"ק כריתות כב, ב. ואכ"מ].

דינים אין דעם זעלבן קרבן ביטן די איכות פון קרבן; און דער צווייטער סוג איז א הוספה אין כמות — נאך א מין קרבן, אדער א הוספה אין כמות הקרבנות מיטן זעלבן דין.

און פון דעם וואס די הוספה איז ניט נאך אן איכות'דיקע (דורך צוגעבן נאך פרטי דינים), נאך אויך א כמות'דיקע (דורך צוגעבן נאך א קרבן), איז דא א הוראה אין עבודת ה':

„גשמיות“ מעסט זיך מערסטנס אין „כמות“ און „רוחניות“ — אין „איכות“. די הוראה פון ענין הנ"ל, אז דער וועג צו הוספה אין איכות ורוחניות איז אמאל דוקא דורך הוספה אין (דער עבודה מיט) „כמות“ וגשמיות. דער וועג צו דערגרייכן דעם אמת'ן עילוי אין עבודה רוחנית איז (ניט דורך אפשליסן זיך פון וועלט און פארנעמען זיך נאך מיט רוחניות'דיקע ענינים, נאך) דורך דער עבודה צו מאכן (נאך) גשמיות'דיקע ענינים א קרבן לה'; און דוקא דורך דעם אופן פון מגביר זיין די „צורה על החומר“ — אז פון חומר מאכט מען צורה, פון כמות מאכט מען איכות — ווערט אויפגעטאן א פיל העכערער עילוי אין דער עבודה רוחנית פון נשמה.

ט. די עבודה פון הוספה בכמות אין א ברייטערן מובן איז די התעסקות צו

כהנים (אז זי האט דעם זעלבן דין ווי אלע מנחות) וואס איז אפגעטיילט מיט א נייעם דיבור וואס ווייזט אז די מנחה איז א נייער און באזונדערער ענין

[ובמכש"כ פון דעם וואס אפילו באזונדערע סוגי קרבנות — מנחה אשם און שלמים — זיינען ניט אפגעטיילט מיט א באזונדערן דיבור, עס איז צווישן זיי נאך דא א הפסק פון א נייער פרשה].

ח. ע"פ כהנ"ל קומט אויס, אז די הוספה פון דער פרשת הקרבנות אין אונזער פרשה אויף די קרבנות פון פ' ויקרא באשטייט פון צוויי סוגים: (א) א צוגאב פון נייע פרטי דינים אין די קרבנות עולה מנחה און חטאת; (ב) די הוספה פון נאך קרבנות — אשם ותודה — וואס זייערע דינים שטייען בכלל ניט פריער; ועד"ז ביי די ערשטע דריי — איז דא דער ריבוי פון „זאת תורת“ וואס קומט מרבה זיין נאך א מין פון דעם קרבן (תורה אחת לכל העולין, מנחות וכו').

און ווי רש"י איז מפרט די צוויי מיני הוספה ביים ערשטן קרבן — „זאת תורת העולה“: „הרי הענין הזה בא ללמד (א) על הקטר חלבים ואברים שיהא כשר כל הלילה“ — וואס דאס שטייט גלייך נאכדעם אין פסוק „על המזבח כל הלילה עד הבקר“; (ב) וללמד על הפסולין איזה אם עלה ירד ואיזה אם עלה לא ירד שכל תורה לרבות .. שאם עלו לא ירדו“.

דער אונטערשייד צווישן די צוויי סוגי הוספה איז דער חילוק פון איכות און כמות: דער ערשטער סוג איז א הוספה אין איכות הקרבן — נייע פרטי

(45) ראה קונטרס תורת החסידות פ"א י"ב.
(46) דוגמא להפיכת „כמות“ ל„איכות“ בהלכה — עשרה מישראל לגבי פחות מעשרה. ועוד רבים. — גם י"ל: המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלל פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו (משנה שבת צג, סע"ב. רמב"ם הל' שבת ספ"ח) — היינו, שאף שגשם הכלי יש לו שיעור וכמות להתחייב עליו, הנה כאשר מוציא הכלי בשביל האוכלין, „כוננת“ הכלי — זה שהיא בשביל האוכלין — נעשית כל מציאותה; ומכיון שהאוכלין הן פחות מכשיעור, גם הכלי הוא — פחות מכשיעור.

(44) וי"ל, דמה שבחטאת יש דיבור חדש הוא רק מפני שהפסיק בדניי מנחת כהנים.

מקרב זיין וואָס אַ גרעסערע כמות פון אידן לתורה ומצות, ביז אַז אפילו אַזעלכע וואָס בחיצוניותם זעען זיי אויס ניט ראוי למזבח („פסולין ר"ל) — אויך זיי איז ער מעלה אויפן מזבח און אין אַן אופן פון „אם עלו) לא ירדו“;

און דורכדעם איז „מאיר עיני שניהם ה'“⁴⁷ — אַז ביי אים ווערט נתוסף אַן אור גדול וואָס איז ניט בערך צו זיין

אייגענער עבודה, ביז אַז עס ווערט ביי אים גאָר אַן אַנדער איכות אין עבודה, ער בלייבט צוגעבונדן, איז עולה אויפ'ן „מזבח“, וואָס איז זוכה ומבטל זיין מציאות, עלי' למעלה ממדידה והגבלה — „כל הלילה עד הבקר“, דורכן גאַנצן העלם הגלות ביז דער בקר פון אור הגאולה⁴⁸.

(משיחת ש"פ צו תשל"ג)

(47) משלי כט, יג. תמורה טז, א. תניא בהקדמה.

(48) כפ"י האוה"ח הק' עה"פ.

צו ב

מזבח ועניניו — כולל וועגן אש אויפ'ן
מזבח, טא ווי קומט דא ובפרט ע"פ
פשוט'ם א דין וועגן אש המנורה? דאס
וואס דער פסוק איז מוסיף דעם ווארט
„תמיד“ קען מען איינלערנען אין
פשוטות, אז דער פסוק זאגט עס צוליב
תוספת הדגשה פון תמידות, און אויך
בלשון חיובי: דער אש אויפן מזבח דארף
זיין „תמיד“ — אן קיין הפסק; און ווי
מ'זעט טאקע, אז דער אבן עזרא, וואס
איז פון די ראשי פשוטי המקרא,
טייטשט טאקע אז דער ווארט „תמיד“
קומט מוסיף זיין דעם ענין פון תמידות
ביים אש פון מזבח.⁵

און כאטש אז אט דער פירוש אין
רש"י איז גענומען פון מדרז"ל,⁶ איז דאך
ידוע (ווי שוין גערעדט פיל מאל) אז
אפילו מדרשי חז"ל, וואס רש"י ברענגט
זיי בפירושו על התורה, זיינען מוכרח

א. פון פסוקי „אש תמיד תוקד על
המזבח לא תכבה“ איז רש"י מעתיק די
ווערטער „אש תמיד“ און איז מפרש:
„אש שנאמר בה תמיד הוא שמדליקין
בה את הנרות שנאמר⁷ בה להעלות נר
תמיד“ אף היא מעל המזבח החיצון
תוקד“.

בפשוטות לערנט מען אז רש"י מיינט
דא באווארענען דעם ווארט „תמיד“
וואס זעט אויס לכאורה ווי איבעריק;
אויב צו מדגיש זיין אז דער אש אויפן
מזבח דארף ברענען אן אויפהער, וואלט
געווען גענוג ווען עס שטייט „אש תוקד
על המזבח לא תכבה“ (ווי עס שטייט אין
פריערדיקן פסוק „והאש על המזבח
תוקד בו לא תכבה“) — וואס גיט צו אין
דעם דער ווארט „תמיד“ דעריבער
לערנט רש"י אז די ווערטער „אש תמיד“
ריידן דא וועגן אש המנורה, וואס ווערט
אנגערופן „נר תמיד“, אז איר תוקד —
הדלקה — קומט פון (אש ה)מזבח.

ס'איז אבער ניט פארשטאנדיק: א) די
גאנצע פרשה דא רעדט וועגן דעם

(5) וגם ע"ד ההלכה הרי למדין מפסוק זה מ"ע
להיות אש יקודה על המזבח תמיד שנאמר אש תמיד
תוקד על המזבח (רמב"ם רפ"ב מהל' תמידין
ומוספין. סהמ"צ מ"ע כט). וראה רמב"ן ריש פרשתנו
פסוק ב.

ואין להקשות למה אין רש"י מפרש „אש תמיד“
למ"ע (נוסף על הלאו ד.ל.א. תכבה" בסיום הכתוב —
ובפרט דממשך ומפרש דריבה כאן חיובי: ב"פ. לא
תכבה" — לעבור בשני לאוין)

— במשכיל לדוד כתב דב.אש תמיד. אין כאן
משמעות עשה" — אבל (גם בפשט"ם) מצינו כמה
מצות בלשון כזה, ובמכש"כ מזה שלפעמים נאמר
לשון כזה גם בלאו. ראה לקריש חט"ז ע' 328.

— כי אז הול"ל „תוקד אש תמיד“ וכמש"נ
להעלות נר תמיד שמכ"א כאן (ועפ"י מותרין מה
שהעתיק רש"י כאן גם חיבת, להעלות).

(6) יומא מה, ב. תריכ כאן עה"ס (ו, ב). ואש
המזבח. אבל ל' רש"י הוא ע"ד הלשון שבימא שם
(וראה פרש"י שם). וראה לקמא הערה 22.

(1) פרשתנו ו, ו.

(2) ר"פ תצוה.

(3) מסתימת הל' — משמע לכאורה דכל הנרות
מדליקין ממזבח החיצון ולא רק נר המערבי (ראה
מניח (מצוה צח) ואפשר דלהרי"ם (הל' תמידין
ומוספין פ"ג הי"ג) אם רוצה כל נר שכבה מדליקו
ממזבח העולה. ובצפ"ע על הרמב"ם חנוכה פ"ג
ה"ב דבימי נס חנוכה הדליקו רק נר המערבי (ובכ"ז
נתקיימה ע"י מצות נר תמיד)). אבל יותר ג"ל דלא
נחית רש"י כאן לזה, כי אינו שייך לפשט"ם כאן. ואף
שגם בפשט"ם על כל הנרות נאמר „נר תמיד“ הרי
פרש"י שני המערבי „ממנה ה' מתחיל“ (אמור כד,
ג). וראה לקריש ח"ח ע' 100-1.

(4) ראה באר מים חיים ומשכיל לדוד.